

16984.

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICO-CHIRURGICA
DE
MORBO COXARUM,
QUAM,
UT GRADUM
DOCTORIS MEDICINAE
IN
UNIVERSITATE LITTERARUM CAESAREA
DORPATENSI,
RITE ADIPISCATUR
CONSENSU ILLUSTRIS MEDICORUM ORDINIS
LOCO CONSUETO
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR
JOAN. PHIL. CAR. FOKKELMANN,

E PODOLIA ORIUNDUS.

DORPATI LIVONORUM,
EX OFFICINA ACADEMICA J. C. SCHÜNMANNI.
MDCCCXVIII.

Inprimatur,
ea conditione, ut, simulac typis excusa fuerit, antequam distribuatur, septem exemplaria ei Collegio, cui censura librorum mandata est, mittantur.

D. IV. Septbr. MDCCCXVIII.

D. Fr. Chr. Moier,
Censor.

D18368

Definitio et Synonyma.

Morbus, de quo disserturi sumus, coxarum, auctore viro clarissimo *Ed. Ford* *) „disease of the *Hyp Joint* (Hüftgelenkskrankheit)“ denominatus, jam a *Hippocrate* **) nomine quidem vago: *Ischias*, ita describitur in *Aphorismor. Libr. VI. Sect. 6.*

Aph. 59. οκοσοισιν υπο ισχιαδος ενοχλεμενοισι εξισαται το ισχιον, και παλιν εμπίπτει, τετεοισι μυζαι επιγιγονται. Aph. 60. οκοσοισιν υπο ισχιαδος ενοχλεμενοισι χρονις το ισχιον εξισαται, τετεοισι τηκεται το σκελος και χωλονται ην μη καυθωσιν.

Versiones Charterii et Holleri etc. nomen „Ischias“ retinuerunt, aliae alias denominationes

*) Observations on the disease of the Hip Joint etc. by Edward Ford, London 1794.

**) Hippocratis *Coi Aphorismi graece et latine. Editio Heurnii Ultraiect Lugd. Batavor. clodcccxxxviii. Lib. VI. Sect. 6. Aph. LIX et LX.*

nes, ut dolor coxendicis, vel morbus coxendicis, substituerunt.

Ed. Ford *) in opere alleg. versionem aphorismi 59 et 60 exhibet sequentem: Aph. 59. Morbo coxario diurno laborantibus femur exstat et retrorsum incidit, his superveniunt suppurationes. Aph. 60. Morbo coxario diurno laborantibus femur exstat, his tabescit crus et claudi fiunt, nisi usti fuerint.

Sunt etiam, qui hunc morbum nomine: „claudicatio spontanea infantum, luxatio a causis internis“ **), ut et „coxalgia, abscessus coxae, coxitis, coxarthrocace“ ***) de signent, quae tamen omnes denominationes: Ischias, dolor coxendicis, claudicatio spontanea (freiwilliges Hinken), coxalgia etc., rei non conveniunt. Nomen Ischias praesertim vagum et ambiguum est. *Ischiav* est articulatio capitis femoris cum coxa, *isch-*

*) Ford, p. 191.

**) Preisfrage: worin besteht eigentlich das Uebel, das unter dem sogenannten freiwilligen Hinken der Kinder bekannt ist? beantwortet von D. W. Ant. Fickert, Wien 1807.

***) Arthrokakologie, oder über die Verrenkung durch innere Bedingung und über die Heilkraft, Wirkungs- und Anwendungsart des Glüheisens bei diesen Krankheitsformen, vom D. Rust zu Berlin, Wien 1807.

ischias significat acerbum dolorem in regione huius articuli. Quum vero Cl. Cotunni alium morbum, ratione sedis et decursu a coxario plane diversum, nos edocuit, eumque nomine: „ischias nervosae“ designavit, caveamus, ne uno atque eodem verbo (Ischiade) ambos promiscue appellemus morbos. Nos ad viri Cl. Ford exemplum nomine „Hüftgelenkskrankheit“ latino sermone morbi coxarum s. coxarii utamur.

Diagnosis et decursus morbi.

Quod symptomata attinet morbi coxarum, in decursu suo considerati, secundum Cl. Fickert, *) compluresque alios medicinae doctores, tria exacte observanda et ponderanda sunt, secundum alios quatuor stadia.

Stadium primum: Initio diagnosis morbi difficilis, nec nisi, quod reapse exstet, divinandum. Sentitur in coxarum regione dolor exi-

*) Fickert, p. 36.

gus, obtusus et claudicare incipit aegrotus. Saepe lapsus vel ictus in trochanterem, quibus causis dolorem attribuit aeger, praecesserunt. Apud infantes, qui nondum meare valent, primo hoc stadio, morbus plane non dignoscitur. *)

Stadium secundum: Vel breviori, vel longiori tempore praeterlapso secundum morbi stadium apparet. Extremitas affecta prolongatur, **) trochanter fit eminentior, natis lateris affecti sensim sensimque planatur, extremitatis musculis laxatis; femur et genu dolent, aegroti non nisi baculi, vel fulcri subalaris auxilio incedere possunt, glandulae inguinales intumescunt. Hoc adhuc stadio malum, vel sola mediante natura, vel simul medici adjumento, progressus sistit, vel indefinito temporis spatio in

Stadium tertium transit. Extremitas sta-

*) Klein's Bemerkungen über die freiwillige Verrenkung im Hüftgelenke, und Vorschläge eines Mittels zur Stillung der Schmerzen bei derselben. Siehe Harles's Jahrbücher der deutschen Medizin und Chirurgie, 3. Bd., 1. H. S. 1.

**) Saepe tamen prolongatio deest in hoc atque sequente stadio. vid. Neue Bibliothek für Chirurgie und Ophthalmologie, herausgegeben von Langenbeck. Erster Band, drittes Stück, p. 511. Hannover 1818.

dio praecedente prolongata, mox subito, mox tarde brevior fit, dum caput femoris ex acetabulo excidit dolores vehementissimi adsunt; vel circa trochanterem, veltarius in regione inguinali tumor oritur fluctuans, qui, natura vel lege artis apertus, ichorem, mixtis telae cellulosaee et ossium partibus, effundit. Febris hecticae, cui aegrotus denique succumbit, symptomata omnia observantur. Interdum tamen, rebus fauste succedentibus, natura vincit; febris cessat, puris secretio imminuitur, capite femoris non luxato, sed carioso, anchylosis acetabuli vera oritur, prout anatomia pathologica innumera fere praebet exempla. Osse femoris luxato in ulla ossis ilei parte acetabulo simile quoddam (articulus artificialis) oritur.

Phaenomenorum explicatio.

Morborum phaenomena triplici modo explicanda sunt, nempe: dynamico, chemico et mechanico.

*) Joh. Bapt. Morgagni de sedibus et causis morborum, Lib. VI, 14. Lib. LX, 6.

Haec secuturi principia phaenomenorum in coxarum morbo obvenientium explicationem tentemus, et quidem eclecticorum more, qui pathologiam organismi neque ex statu mere dynamico, neque, ex statu chemico vel mechanico considerarunt, neque omnem explicationem ex uno eodemque fundamento investigare studuerunt.

Primo morbi stadio coxa dynamice potius affecta est. Mutatio adest, vel aberratio status incitabilitatis in parte affecta, inflammatio, ut plurimum asthenica, passiva, rarius stenica, activa minus dolore inflammatio haec indicatur, quum systema vasorum et neruorum minus sit affectum, quam systema serosum; (quum membrana serosa internas et externas articuli partes arcte circumvelans *) primarie plerumque ex mea sententia affecta sit). Inde dolor coxae exiguus, inde et medicorum plerumque incuria.

Quo primo stadio, quod mere dynamicum esse videtur, per nonnullum tempus durante, *mixtio materiae, seu qualitas eius non eadem manet. Perspicitur haec abnor-*

mitas aucto affectae partis volumine et, quae jam hac periodo incipit, abnormitate chemica, suppuratione, propter altius sitas partes difficile recognoscenda. Voluminis auctio, vel intumescencia invenitur in acetabulo, capite femoris, glandula Haversiana, ligamento terete et capsulari. Quae omnes partes una membrana serosa sunt circumvelatae *). Sed errant, qui huic intumescenciae soli partium commemoratarum adscribunt prolongationem extremitatis, saepissime 4 — 5 pluresve adhuc digitos superantem: alia certe exstat ratio, cur speciem prolongationis prae se ferat. Aegrotus nimirum, dolore coactus, totum corporis pondus extremitati sanae committit, unde fit, ut altera extremitas pelvim deorsum trahat et, si morbus aegroti adolescentis per nonnullum tempus duraverit, obliquitas pelvis remaneat. Oritur pelvis obliqua, ab uno latere deorsum tracta, unde extremitas laesa longior esse videtur, uti jam commemorare licuit. Relata observare mihi contigit in nosocomio nostro chirurgico, *perill. Moieri curae commisso. Heinr. Bass, **)* olim Halae Saxo-

*) Handbuch der menschlichen Anatomie, von Johann Fr. Meckel. Erster Band. Berlin 1815. Neunter Abschn.

*) Meckel l. c.

**) Observat, anat. chirurg. Dec. I. obs. 3.

num professor med. pluries pelvim obliquam in iis, qui claudicatione spontanea laborabant, observavit, ipsamque obliquitatem claudicationis causam esse, autumavit. Attamen persuasum mihi est, obliquitatem pelvis non causam esse, sed symptoma morbi coxarum.

Extremitate ita prolongata, necesse est, ut genu doleat; phaenomenon haud per sympathiam quandam, vel nervorum arctam conjunctionem explicandum, sed formae mutationi, extremitatis prolongationi attribuendum. Musculi extensores et adductores, rectus femoris praefertim, ut et adductores tenduntur et in insertionis loco dolent. Saepe tamen hic dolor in genu ex quiete, cubitu longiori oritur, ut quotidie post fracturam extremitatis inferioris observatum est.

Prolongationem extremitatis quod attinet certi ubique et hic etiam sunt limites. Musculi per mechanicam actionem tertium morbi stadium adducunt. Acetabulum, musculorum ope, femoris caput strenue sustinens, hoc non amplius excipit, quum vel caput femoris ipsum ut *cel. Rust* *) opinatur vel acetabulum, vel glan-

*) Rust l. c.

dula Haversiana, vel ut *cel. Schreger* *) opinatur ligamentum capsulare per antecessam inflammationem laxatum, formam normalem mutaverint; indesinenter autem musculorum vi caput femoris sursum trahitur, unde, ut partium dislocatio, luxatio spontanea, oriatur necesse est, qua pelvis alia pars, cui caput femoris dislocatum innititur, pressione et incitamento laeditur. Haec causa est doloris vehementissimi, quemcunque motum plane impediens. **)

Talis morbi secundum tria ejus Stadia consideratio ab omni utique hypothese est aliena. Triplex re vera activitas pathologica existit, simulac omnia naturae phaenomena conjunctione progressiva et tanquam paulatim invicem in se transeuntia investigamus et consideramus, quod et in diversis morbi coxarii stadiis observandum. Rarissime vel potius nunquam morbus hic mere dynamicus existit: nam statim mixtio abnormis redditur; ex abnormitate vero dinamica et chemica, mechanica oboritur formae

*) Annalen des chirurg. Klinikums auf der Universität zu Erlangen, von D. Schreger, 1817, p. 148.

**) Klein's Bemerkungen.

abnormitas. In medela deinde recte instituenta unam solummodo harum abnormitatum oppugnari, haud sufficeret: ut triplici semper modo (dynamic. chemic. mechanic.) morbum debellemus necesse est.

Aetiologia.

Ad aetiologiam morbi exponendam accinctus, primum quid alii, iique magni nominis medici de morbo coxarum senserint, breviter mihi erit enarrandum.

Cl. Portal *) ita loquitur: "Glandula Haversiana, scrophulosa praegnans materia, intumescit, indurescit; caput ossis femoris paullatim plane ex acetabulo expellitur. Luxatio femoris interdum oritur per metastasin materiae morbosae in acetabulum (de febre maligna apud auctorem sermo est); quando toties in hoc morbo glandulae, parotides, axillares, inguinales, in-

*) Beobachtungen über die Natur und Behandlung der Rachitis, S. 200. Auch Kortum de vitio scrophuloso. T. 2. p. 336.

tumescunt, tales denique metastases in articulis, pulmonibus aliisque corporis partibus inveniuntur, cur, quaerit auctor, glandulae haversianae, vel, si placet, internae, seu externae articuli partes intumescere non poterint?

Plattneri *) insequitur sententia, ita concepta, ut post male curatam tineam, scabiem, aut herpetem, natura in artus metastasin efficiat.

Multi item medici, morbum coxarum semper fere ex contusione articuli oriundum esse, crediderunt, ut *Petit* **), *Sabathier* ***), et *Dessault* ****)

Secundum *cel. Heisterum* †) praeter contusionem alia insuper materia morbosa in partem contusam agens ad gignendum hunc morbum requiritur.

*) Einleitung in die Wundarzneikunst, herausgegeben von Krause. Th. 2. S. 1239.

**) Memoires de l'Academie des sciences, 1722, S. 159.

***) Memoires de l'Académie de chirurgie. T. V. S. 791.

****) Chirurgischer Nachlaß, übersetzt von Wardenburg. 1. Bd. 2. Th.

†) Heisters institutiones chirurgicae. Amstelod. 1750. T. I. p. 253.

Cel. Camper *) opinatur, causam morbi in articuli hydrope investigandam esse.

Cel. Schreger **) ligamentum capsulare inflammatum, *cel. Rust* ***) ossitidem capitis fle-
moris, ut causam, accusant.

Si diversorum, de coxarum morbo agentium scriptorum sententias comparamus, nonnullos, ut *Petit*, *Sabathier*, et *Dessault*, solam causam morbi occasionalem respexisse; alios, ut *Camper*, in symptomate morbi raro occurrente, uti hydrope articuli, causam morbi ipsius quaesiisse elucet. Attamen nec occasionalem, nec prae-
disponentem solam considerandam esse causam, equidem crediderim.

Causa occasionalis omnino, ut ex examine cum aegroto de morbo, quo laborat, instituto, apparet, ut plurimum mechanica vis est, in coxam agens, ut lapsus vel ictus, contusio coxae, subluxatio. Infantes praecipue, quos nutrix incaute librat, subluxationi obnoxii fiunt. ****)

*) *Camper*, sämtliche kleine Schriften, 1. Bd. S. III.

**) *Schreger* l. c.

***) *Rust* loco cit.

****) *Camper* dissertationes decem Lingae 1798.

Nec dubitaverim, metastasin quandam in coxas causam occasionalem fieri posse. Nonnulli morbum hunc variolas, scarlatinam, scabiem insecutum esse, observabant.

Causa praedisponens praecipue consistit in dispositione scrophulosa, quae habitu notata est scrophuloso, eminentem systematis serosi incitabilitatem amplectente. *Cel. Ford* *) morbum hunc semper scrophulosum esse, credit. Debilitas, morbos acutos interdum insequens, secundum *cel. de Haen* **), causa morbi praedisponens esse potest, ut et Arthritis et Rheumatismi *Hippocratis* ***) denique sententia talis est: τοῖσι κοπιωδέσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἐς ἀρθρα καὶ περι-
τας γνάθας μάλιστα ἀποσάσεις γίνονται.

Causa proxima primo stadio est inflammatio ****), status incitabilitatis abnormis, dynamicus. Secundo stadio, ubi, si inflammatio per

*) *Ford* an verschiedenen Stellen.

**) *Antonii de Haen* pars quatuor rationis medendi. Caput IV. de morbo coxarum, §. III.

***) *Hippocratis* Coi Aphor. Libr. IV. Aphor. XXXI. ed. Heurnii Ultraiect. Lugd. Batavor. clbLcxxxviii.

****) Abhandlung über die Coryschie oder das sogenante freiwillige Hincken der Kinder, beantwortete Preisfrage von J. H. Albers, S. 11.

longum tempus duraverit, mixtio abnormis, differentia chemica, oritur, haec est causa proxima. Tertio morbi stadio, dislocatione coxae jam orta, ubi etiam mechanico modo haec pars turbata est in suis functionibus; id quidem proximam causam sistere credimus, omnemque nostram denique sententiam, therapiâ, experientiâ firmatâ, comprobamus.

De morbis similibus.

Morbi jam recenseantur, ei, de quo agitur, similes, quocum facile commutari possunt et forsân saepe sunt commutati. *)

1. *Subitanea coxae luxatio.* Luxationi spontaneae in tertio morbi coxarii stadio praecedit dolor in coxa, et ante contractionem prolongatio aderat. Fieri tamen potest, ut secundo morbi stadio, violento quodam in coxas impetu, os femoris leviter in acetabulo firmatum, excedat, quod vel exiguo aegroti, in cubiculo

*) Ford p. 11.

jacentis, motu nonnunquam fit *) et ex anamnestica cognoscitur.

2. Saepe etiam coxarum morbus commutari potest cum alia quadam *genu affectione*, quum dolor, qui in genu sentitur, eodem, coxae insidente, plerumque major est. Sed alia insuper erroris causa, dum enim tota extremitas contabescit, genu tumidum apparet, tum vinculi ope dimetiendum et cum sano genu comparandum.

Arthritis. Haec seniores plerumque aggreditur, coxarum morbus usque ad decimum quartum **) vitae annum observatur, quanquam inficias ire non possumus, superato in infantia coxarum morbo vel trigesimo octavo quinim, quinquagesimo vitae anno, recidivam observatam fuisse. ***)

4. *Caries coxae*, saepe laesionem mechanicam insequitur, nullo aetatis discrimine habito, fracto scilicet ossis femoris colle, vel post ictum in coxam et contusionem. Constitutio ad cox-

*) Laurentii Heisters Chirurgie, Cap. 10.

**) Ford.

***) Gickert, C. 92. Albers l. c., C. 9.

arum morbum praedisponens deest, immo causa prioris morbi elucet. Luxatio spontanea et anchylosis eam concomitari possunt.

5. *Ischias nervosa postica et antica Coturni* *); affectio est vaginae nervi ischiatici, vel cruralis. Dolor vehementissimus in nervorum ramos se extendit, decursu morbi paralysis affectae extremitatis sequitur, nunquam luxatio spontanea, suppuratio, caries. Nec si aegrotus sese supinat, femoris anchylosis animadvertitur.

6. *Paralysis extremitatis inferioris*, facile discernitur; undique liberi extremitatis paralyticae motus, non dolentes, nec prolongatio adest, nec brevior fit membrum.

7. *Rheumatismus femoris*. Dolor per tendinosas et musculosas femoris partes extensus sentitur, absque tamen sive prolongatione, sive imminutione.

8. *Contagium syphiliticum*, potius mediam ossium partem afficit, dolor sub noctem.

*) Commentatio de Ischiade nervosa, Viennae 1770. — Joannes Petrini's, Doctors der Arzenei, und Wundarzneykunst zu Ortana, neue Heilmethode des nervigten Hüftwehes, aus dem Italienischen übersezt von Spöhr.

sentitur. Imminutio partis affectae nonnunquam insequens non luxationis in coxa effectus est, imminutio potius ossium in ipsorum medio, praecedente ossitide et exostosi. Talem ossis femoris et ossium metacarpi imminutionem observare mihi licuit in nosocomio chirurgico Dorpatensi.

9. *Abscessus psoadis*, eodem loco, quo in coxarum morbo pus prorumpit, aperitur, extremitatis tamen prolongatio vel diminutio deest. Si aegrotus tussit, vel surgit, pus profluit. Dolores in regione lumbali sentiunt aegroti.

10. *Paedarthrocace* in osse femoris a coxario morbo plane non discernitur, in superiori praecipue ossis femoris parte. Quum os femoris in loco affecto intumescat, prolongatio insequitur.

11. *Disjunctio capitis femoris a diaphysi*, cujus mentionem faciunt Paræus, Schrader *), Wedel **), et alii. Pes et digiti extrorsum versi sunt, in omnesque directiones, sed cum crepitu pes movendus est.

*) Dissertatio in Hippocratis aphorism. Sect. IV. §. 45. in illustr. aphor. 59.

**) Exercitationes pathologic. therapeut. p. 26.

12. *Claudicatio congenita.* Secundum *cel. Paletta* *) extremitas in morbo coxarum jam diu prolongata in claudicatione congenita statim brevior est; etiam brevior est adhuc extremitas, quam in coxario morbo. Extremitas etsi tenuissima est, non infirmior.

13. Morbus, quem sub nomine *Phlegmatiae albae dolentis* Anglii, ut *White, Trey* etc. descripserunt, sine ulla inflammatione puerperas circa decimum quartum diem post partum invadens, cum paralyti nervi ischiadici incipit et cum tumore frigido totius extremitatis usque ad digitos conjuncta est.

Prognosis.

Morbum, cujus sedes tam vario modo, tam arcte cum toto organismo conjuncta corporis est pars, non sine maximo vitae discrimine esse, credimus. Inde prognosin semper incerta, exitus dubius, vel si secundo stadio morbus gradum sistere videatur, semper recidiva metuen-

da *). Exitus bonus, si, vel tertio morbi stadio, anchylosis insequitur vera. Dum articulatio columnae vertebralis, praesertim quinque vertebrarum lumborum, loco coxae anchyloticas inservit, aegrotus ambulare potest. **) Si anchylosis ejusdem naturae est, ut os femoris a fronte cum columna vertebrali rectangulum formet, vertebrae lumborum ita inflectuntur, ut species lordoseos adesse videatur. Prognosis mala, si profusam suppurationem sudor colliquativus et diarrhoea concomitantur.

Therapia.

In cap. de decursu morbi inscripto demonstrare conatus eram, quomodo tribus morbi stadiis aequipondium dynamicum, chemicum, mechanicum, sensim sensimque tollatur, istaeque abnormitates, plus minusue praevalentes, morbi characterem constituent. Quae, si ita

*) *Adversaria chirurgica* prima 4. p. 57.

*) de Haen ration. medendi pars quat, de morbo coxarum edit. alt. p. 142.

**) Eord, p. 127.

vere se habeant, indicationes non aliae esse possunt, nec aliis remediis utendum erit, quam quae abnormitates supra dictas, plus minusve praevalentes, impugnant.

Primum stadium, idque principio mere dynamicum, statum irritabilitatis abnormem praesagens, ubi inflammatio, mox activa adest, mox passiva, usum remediorum inflammationem debellantium, requirit, ut venaesectionem *), hirudines **), cucurbitas ***), a *Hippocrate* jam laudatas, alvi exonerationem, clysteres. Primo stadio, ubi inflammatio est activa, idonea sunt haecce remedia. Insuper, quod a *cel. Albers* ****) praesertim commendatum invenitur, aegrotus, cui quiete opus est, articulum movere ne audeat, quum per quemvis motum partes coxae jam irritatae, magis magisque irritentur. Raro tamen hisce saluberrimis remediis utendi occasio datur medico, ut qui hoc stadio

*) Histoire de l'Académie royale des sciences année 1722, p. 315. Sabathier Mémoires de l'Académie royale de chirurgie. Paris 1774. Tom. XV. p. 341.

**) Ford, p. 41. 161.

***) Celsus de medicina. Lib. IV. cap. XXII.

****) Albers l. c. p. 56.

raro advocetur. Si infantes hoc morbo laborant, difficile discernitur; adolescentes dolorem, saepe obtusum, sustinent, quem lapsui, ictui etc. attribuunt, usque dum morbus ad altiore pervenit gradum.

Secundo stadio, ubi ad dynamicam abnormitatem mixtio accedit abnormis, quae, aucto coxae volumine, incipiente suppuratione et feбри hectica insignis est; illa mixtio abnormis, quantum fieri potest, tollenda erit remediis topicis et universalibus. Attamen quum et hoc inflammationis stadio dinamica abnormitas adsit, contra inflammationem, quae caractere activo perditō, jam passiva est, remediis aptis utendum, simul materiam alienatam evacuantibus. Incitamenta cutis vehementissima, quorum effectus secundarius suppuratio cutis est, cujus ope materia depravata evacuatur, commendanda sunt.

Vesicatoria, Moxa, cauterium actuale *) ab antiquissimis jam scriptoribus tanquam efficacia remedia laudantur, quum non semper per antagonismum agant, sed potius novam secretionem

*) Hippocratis Aphorism. Lib. VI. Aph. 60. Rhazes de juncturarum affectionibus, cap. 15. Rust l. c.

pathologicam, producant. Secundum *cel. Ford* Cali causticum adhibendum. Locus, ubi haec remedia applicanda sunt, prope coxam est, inter trochanterem et ischii tuberculum in nate, ubi ope emplastri fenestrati cali causticum pulverisatum et irrigatum immittitur et emplastro adhaesivo contegitur. Crusta gangraenosa, hic triplex volumen assumens, post tres dies decidit, deinde fonticulus unguento aliquo digestivo obligatur. Quotidie, quantum sufficiant, globuli cerei imponuntur. Excrescentias fungosas compescimus *Merc. praec. rubro*, cui utiliter pulv. cantharidum additur, ad fortiores secretionem provocandam.

Dum hac ratione, quod in morbi sede ipsa fieri poterat, factum est, indicationem universalem negligere caveat medicus; vires aegroti suffulciat, mixtionem materiae corrigere studeat, habito tamen constitutionis, ut plurimum scrophulosae, respectu. Methodus excitans, roborans et nutriens apta est. Adhibenda sunt: Cortex peruvianus, ferrum, Acid. Phosphoricum, antimomialia, frictiones cum unguento mercuriali, Lichen islandicus, lacticinia, balnea. Dieta nutriens esto, aer purus.

Tertio morbi stadio ad dynamicam et che-

micam abnormitatem mechanica accedit insuper aberratio. Luxatio nempe capitis femoris spontanea orta est, capite plerumque supra acetabulum, musculorum vi innixio. Hoc in stadio novi oriuntur dolores, inflammatio, suppuratio. Recentiori tempore *cel. Klein et Winter* *) remedium, quo ipsi contra morbum, ad tertium stadium jam progressum, usi sunt, laudaverant, per quod mechanica abnormitas, pressio capitis femoris in pelvis partem minuitur et, junctis supra commendatis remediis, feliciori, quam hucusque perspeximus, effectu, morbus oppugnatur. Commendat autem *cel. auctor* extensionem continuam, qua musculorum vis nociva superetur, et usus est machina extensoria *cel. Dessaulti*, quae tamen, quod non fateri non potueris, manca est. *Cel. Schreger* **), qui luxationem spontaneam a laxitate ligamenti capsularis per praeviam inflammationem orta, derivat atque repositionem tunc instituendam esse, censet, mentionem facit de machina extensoria

*) *G. Harles's Jahrbücher der deutschen Medizin und Chirurgie*, 3. Bd., 1. Heft, S. 1.

**) *Schreger l. c. p. 144.*

simplici a *cel. Mozilewsky* inventa, ut plurimum cum fructu maximo applicata.

Perill. Moter contra, praeceptor meus venerandus, loco machinae Dessaultianae, usus est machina extensoria *cel. Scarpae*, ad extensionem continuam aptissima, cujusque descriptionem exhibet:

Memoria sopra un Apparatò ad estensione permanente degli arti inferiori di Giuseppe Jacopi. Pavia.

Litteratura.

Praeter commemoratos auctores sequentium etiam mentionem facimus:

1. Beuerlin, Dissertatio de curatione et fractura femoris, Altorf, 1718.
2. Bacheracht de morbis ligamentorum Lugd. Batavorum, 1750.
3. Dell' Anatomia Discorso d'Antonio Cocchi. Mucellano Firenz, 1754. 4.
4. Chirurgische Geschichten. Chemnitz, 1763.
5. Observationes anatomicae et epistolae medicae ex schedis posthumis editae a Ph. Bartholino. Hafniae, 1664. 8. p. 114. Epist. de femoris sub luxatione ad Casp. Hoffmannum d. 13. Sept. 1664o.
6. Heedendagsche oeffnende Heelkunde door David van Gescher. Eerste Deel. Amsterdam, 1781.
7. Bonn descriptio Thesauri ossium morbosorum. Amstelodami, 1781.
8. Kleine Schriften, die Arzenei, und Wundarzenei, Kunst, und fürnehmlich die Naturgeschichte betreffend. Leipzig, 1784.
9. Journal de Medecine, Chirurgie et Pharmacie. Paris, 1786. 8. T. LXVI.
10. de Gorter Chirurgia repurgata. Libr. II. Cap. V.
11. du Verney traité des maladies des os. Tom. II.

12. White. Ueber Skropheln und Kröpfe. Aus d. Englischen überfetzt. Offenbach am Mann, 1788.
 13. Kirkland, An inquiry into the present state of medical surgery. London, 1786. Vol. II.
 14. Pyrotechnie chirurgicale pratique ou l'art d'appliquer le feu en chirurgie par le citoyen. Percy a Metz.
 15. Clossius über die Krankheiten der Knochen.
 16. Fremery dissertatio de mutatione figurae pelvis. Lugd. Batav. 1793. 8.
 17. Köhler, Beschreibung der physiologischen und pathologischen Präparate, welche in der Sammlung des Herrn Hofraths Loder zu Jena enthalten sind. Leipzig, 1794.
 18. C. F. Doerner de gravioribus quibus cartilaginum mutationibus. Tubingae, 1798.
 19. Dylius, Dissertatio de claudicatione. Lugd. Batav. 1798.
-

T h e s e s.

I.

Et sthenica et asthenica inflammatio
venaesectione curantur.

II.

Frictiones cum Ungt. neapolitano (Methodus cel. Louvrier) optime luem veneream inveteratam, debellant.

III.

Morborum phaenomena triplici modo
explicanda.

III.

Hydrogenium in muliere, oxygenium
in viro praedominat.

V.

Cauterium actuale unicus morbi coxarum
ad secundum stadium progressi, dominator.

VI.

Extensio continua in cura morbi coxarum
non negligenda.

VII.

Ligatura arteriae laesae filo sericario
simplici, instituenda est.

VIII.

Ex morbo coxarum saepissime oritur
obliquitas pelvis atque species lordoseos.
